

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2020. gada 12. martā

lietā Nr. 2019-13-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Sanita Osipova, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

pēc konstitucionālajām sūdzībām, kuras iesnieguši Sandra Pīlāte, Jānis Pīlāts, SIA „Aģentūra FREYJA”, AS „Pilsētas zemes dienests”, SIA „Enerģētiķis”, SIA „Spilbridge & Partners”, AS „Latzemes aktīvi” un SIA „Jaunciema piekraste”,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2020. gada 11. februāra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 1998. gada 14. oktobrī pieņēma Civilprocesa likumu, kas stājās spēkā 1999. gada 1. martā. Civilprocesa likuma 57. nodaļa regulē tiesvedību kasācijas instances tiesā. Šajā nodaļā ietilpstošais 464. pants tā sākotnējā redakcijā noteica kārtību, kādā Augstākās tiesas Senāta senatoru kolēģija rīcības sēdē izlemj jautājumu par civillietas nodošanu izskatīšanai kasācijas kārtībā.

Saeima 2008. gada 22. maijā pieņēma likumu „Grozījumi Civilprocesa likumā”, ar kuru citstarp tika grozīts Civilprocesa likuma 57. nodaļā ietvertais tiesiskais regulējums. Kopš attiecīgo grozījumu spēkā stāšanās 2008. gada 1. jūlijā Civilprocesa likuma 464. pants noteic kārtību, kādā tiek izlemts jautājums par kasācijas tiesvedības ierosināšanu civillietā.

Ar 2012. gada 15. marta likumu „Grozījumi Civilprocesa likumā”, kas stājās spēkā 2012. gada 1. aprīlī, Civilprocesa likuma 464. pants tika papildināts ar 4.¹ daļu. Redakcijā, kas ir spēkā no 2016. gada 13. jūlija, Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa (turpmāk – apstrīdētā norma) noteic, ka šā panta otrajā, trešajā, ceturtajā un septītajā daļā minēto lēmumu, proti, lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, par lietas nodošanu izskatīšanai kasācijas kārtībā Augstākās tiesas paplašinātā sastāvā un par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību var sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot šā likuma 229. panta otrajā daļā noteikto.

Civilprocesa likuma 229. panta otrā daļa redakcijā, kas ir spēkā no 2015. gada 3. decembra, nosaka: „Lēmumu sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā vai ieraksta tiesas sēdes protokolā un pasludina pēc tā pieņemšanas. Šajā likumā paredzētajos gadījumos lēmumu var sastādīt rezolūcijas veidā. Tādā gadījumā norāda tikai lēmuma pieņemšanas laiku un vietu, tiesas nosaukumu un sastāvu, kā arī tiesas vai tiesneša nolēmumu.”

2. Satversmes tiesā tika ierosinātas astoņas lietas par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Lai veicinātu lietu vispusīgāku un ātrāku iztiesāšanu, 2019. gada 11. decembrī saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta sesto daļu vienā lietā tika apvienotas lietas Nr. 2019-13-01, Nr. 2019-16-01, Nr. 2019-18-01, Nr. 2019-26-01, Nr. 2019-30-01 un Nr. 2019-31-01. Savukārt ar 2020. gada 14. janvāra lēmumu vienā lietā tika apvienotas lietas Nr. 2019-13-01, Nr. 2019-38-01 un Nr. 2020-01-01. Apvienotajai lietai Nr. 2019-13-01 piešķirts nosaukums „Par Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

3. Pieteikumu iesniedzēji – Sandra Pīlāte, Jānis Pīlāts, SIA „Aģentūra FREYJA”, AS „Pilsētas zemes dienests”, SIA „Energētīķis”, SIA „Spilbridge & Partners”, AS „Latzemes aktīvi” un SIA „Jaunciema piekraste” (turpmāk – Pieteikumu iesniedzēji) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam, ciktāl tā ļauj sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību rezolūcijas veidā.

Pieteikumu iesniedzēji kā lietas dalībnieki pārsūdzējuši civillietās pieņemtos spriedumus kasācijas kārtībā. Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas atteikušās ierosināt kasācijas tiesvedību pēc viņu kasācijas sūdzībām. Tiesnešu kolēģiju rīcības sēžu lēmumi par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību tika sastādīti, šajos lēmumos nenorādot to motivāciju.

Pieteikumu iesniedzēji norāda, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet personas tiesības saņemt motivētu tiesas nolēmumu, bet apstrīdētā norma šīs tiesības viņiem pilnībā liedzot. Tādējādi ar apstrīdēto normu esot ierobežotas viņiem Satversmes 92. panta pirmajā teikumā paredzētās pamattiesības. Šis pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemtu tiesību normu, un tam esot leģitīms mērķis – kasācijas instances tiesas atslogošana, kas ļaujot tai ātrāk un efektīvāk izskatīt lietas un tādējādi nodrošināt citu personu tiesību aizsardzību. Taču šis pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs, jo tā leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem, saudzējošākiem līdzekļiem, proti, nosakot tiesnešu kolēģijai pienākumu norādīt savā lēmumā vismaz galvenos tā pieņemšanas motīvus.

Apstrīdētā norma ļaujot sastādīt rezolūcijas veidā dažādus lēmumus, kuriem esot atšķirīgi mērķi, raksturs un tiesiskās sekas. Gadījumā, kad kasācijas tiesvedība tiek ierosināta, persona saņemšot motivētu tiesas spriedumu. Savukārt lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību liedzot personai pieeju kasācijas instances tiesai un esot galīgais nolēmums civillietā, un tā spēkā stāšanās brīdī stājoties spēkā arī pārsūdzētais tiesas spriedums. Ja šajā lēmumā nav norādīta tā pieņemšanai nepieciešamā motivācija, persona un arī sabiedrība kopumā nevarot noskaidrot tiesnešu kolēģijas argumentus un apsvērumus, tātad nevarot arī pārliecināties par to, ka iesniegtā kasācijas sūdzība ir pienācīgi izvērtēta un tiesnešu kolēģijas lēmums ir tiesisks un pamatots. Sabiedrības ieguvums no apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma neesot lielāks par kaitējumu, kas tā rezultātā tiek nodarīts personai, jo personai vajagot būt nodrošinātai pienācīgai iespējai

noskaidrot, kādēļ kasācijas tiesvedība pēc kasācijas sūdzībā norādīto argumentu izvērtēšanas netika ierosināta.

Turklāt esot jāņem vērā, ka likumā paredzēti arī citi līdzekļi tiesu noslodzes mazināšanai, piemēram, pienākums maksāt drošības naudu par kasācijas sūdzību, un arī šo līdzekļu mērķis esot novērst nepamatotu kasācijas sūdzību iesniegšanu.

S. Pīlāte un J. Pīlāts papildus norāda: lai gan Augstākā tiesa ir kasācijas instances tiesa, kurā netiek pārbaudīti un vērtēti lietas faktiskie apstākļi, bet tiek skatīti tikai tiesību jautājumi, tas nenozīmējot, ka uz lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību nebūtu attiecināms no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošais pienākums šo lēmumu motivēt. Vispārīgu norādi uz likumā paredzēto pamatu atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību nevarot uzskatīt par lēmuma motivāciju. S. Pīlāte un J. Pīlāts uzskata, ka apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums nav piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo tiesnešu kolēģijas motīvu atspoguļošana lēmumā esot tehnisks jautājums, kas nevarot radīt būtisku slodzi. Pēc S. Pīlātes un J. Pīlāta ieskata, vēl viens alternatīvs līdzeklis šā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai būtu tāds regulējums, kas ļautu pārbaudīt tiesnešu kolēģijas pieņemtā lēmuma tiesiskumu. Savukārt SIA „Spilbridge & Partners” norāda, ka uz apstrīdēto normu esot attiecināmi Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumā lietā Nr. 2017-23-01 (turpmāk arī – lieta Nr. 2017-23-01) ietvertie secinājumi par pienākumu motivēt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā, jo civilprocesā šādam lēmumam esot tikpat būtiska ietekme uz civillietu.

Pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem S. Pīlāte un J. Pīlāts iesniedza Satversmes tiesai rakstveida viedokļus, pievienojoties pieaicināto personu – tiesībsarga, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas un *Mg. iur.* M. Oša – sniegtajiem viedokļiem, bet iebilstot pret citu pieaicināto personu – Tieslietu ministrijas un *Dr. iur.* R. Gulbja – viedokļiem un informāciju, ko izskatāmajā lietā sniegusi Augstākā tiesa, kā arī detalizētāk paskaidrojot atsevišķus savos pieteikumos ietvertos argumentus. Turklāt J. Pīlāts savā rakstveida viedoklī izteicis procesuālus lūgumus.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

No Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošais tiesas pienākums pamatot savu nolēmumu nenozīmējot to, ka tiesai būtu jāsniedz izsmeļoša atbilde uz katru lietas dalībnieku izvirzīto argumentu. Nolēmumā norādāmās motivācijas apjoms esot atkarīgs no nolēmuma rakstura un būtības. Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmumā ietvertā norāde uz likumā paredzēto pamatu atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību sniedzot kasācijas sūdzības iesniedzējam vispārīgu informāciju par šā lēmuma pieņemšanas iemeslu. Šāda norāde liecinot, ka tiesnešu kolēģija ir izvērtējusi kasācijas sūdzībā norādītos argumentus un atzinusi pārsūdzētajā spriedumā veikto tiesību normu piemērošanu par pareizu. Ierobežojumu personas tiesībām uz motivētu tiesas nolēmumu varot izraisīt tāds lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, kurā šādas norādes nav.

Apstrīdētā norma ļaujot sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, nenorādot tajā motivāciju. Apstrīdētajā normā paredzētais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemtu tiesību normu, un tam esot leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība, atslogojot kasācijas instances tiesu, ietaupot tās darba un laika resursus, kas tiktu tērēti nepamatotu sūdzību izskatīšanai, un veicinot civillietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu.

Pamattiesību ierobežojums esot piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo ļaujot ietaupīt laika un darba resursus, kas būtu nepieciešami pilna lēmuma sastādīšanai, un novirzīt tos sarežģītāku lietu ātrākai un efektīvākai izskatīšanai. Pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi nevarot sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Apstrīdētā norma neuzliekot tiesnešu kolēģijai pienākumu visos gadījumos lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sastādīt rezolūcijas veidā. Ja nepieciešams, tiesnešu kolēģija varot, ņemot vērā kasācijas sūdzībā norādītos argumentus un lietas apstākļus, samērot procesuālās ekonomijas intereses ar personas tiesībām uz motivētu nolēmumu un sastādīt arī pilnu lēmumu. Tas, vai lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību tiek sastādīts rezolūcijas veidā, esot tiesību normu piemērošanas jautājums.

Kasācijas instance esot trešā tiesu instance, kurā tiek skatīta attiecīgā lieta, un kasācijas kārtībā vērtējami tikai tiesību jautājumi. Tādēļ kasācijas instances tiesas nolēmumiem neesot izvirzāmas tādas pašas prasības par motivācijas norādīšanu kā, piemēram, pirmās instances tiesas nolēmumiem. No Satversmes 92. panta pirmā

teikuma izrietošie valsts pienākumi attiecībā uz civilprocesu būtiski atšķiroties no pienākumiem attiecībā uz kriminālprocesu. Tādēļ izskatāmā lieta būtiski atšķiroties no lietas Nr. 2017-23-01. Lēmumam par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību varot būt galīgā nolēmuma raksturs, bet tas pēc būtības neesot uzskatāms par kasācijas instances tiesas spriedumu. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izrietot, ka tiesa var nenorādīt nolēmuma motivāciju, ja ar šo nolēmumu tā atsakās izskatīt pēc būtības sūdzību par tiesību normu piemērošanu tādēļ, ka tai nav izredžu tikt apmierinātai. Sabiedrības ieguvums no ātrākas un efektīvākas lietu izskatīšanas kasācijas instances tiesā esot lielāks par kaitējumu personas tiesībām uz motivētu tiesas nolēmumu gadījumos, kad tās iesniegtā kasācijas sūdzība nav pamatota.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Pēc Tieslietu ministrijas ieskata, tas, ka lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību tiek sastādīts rezolūcijas veidā, neierobežo personas pamattiesības. Taču, ja Satversmes tiesa uzskatītu, ka apstrīdētā norma ierobežo personas tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu, tā būtu atzīstama par atbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Tieslietu ministrija piekrīt Saeimas viedoklim un norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemtu tiesību normu un tam ir leģitīms mērķis – kasācijas instances tiesas atslogošana, kas ļauj ietaupīt tiesas resursus, izmantot tos citu lietu ātrākai un efektīvākai izskatīšanai un tiesu prakses vienotības veicināšanai. Apstrīdētā norma ļaujot efektīvi sasniegt šo mērķi un sekmējot arī konkrētās lietas ātrāku izskatīšanu. Gadījumos, kad kasācijas tiesvedības ierosināšana tiek atteikta, pārsūdzētajā tiesas spriedumā ietvertie argumenti tiek atzīti par pareiziem. Šo argumentu formāla atkārtošana prasītu resursu ieguldījumu un tādējādi paildzinātu citu lietu izskatīšanu. Tādēļ apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Leģitīmo mērķi nevarot sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Sabiedrības ieguvums no šā pamattiesību ierobežojuma esot lielāks par personas tiesībām nodarīto kaitējumu, jo kasācijas instances tiesā izšķiroša nozīme esot nevis pušu interesēm, bet gan publiski tiesiskajām interesēm. Kasācijas

instances tiesa nepārvērtējot lietas faktiskos apstākļus, bet vērtējot tikai tiesību normu piemērošanas pareizību. Tās uzdevums esot nodrošināt vienveidīgu tiesību normu piemērošanu un likumu robu aizpildīšanu un tādējādi sekmēt tiesisko drošību. Tiesnešu kolēģija, lemjot par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, nodrošinot to, ka kasācijas kārtībā tiek izskatītas tikai tādas lietas, kurās nepieciešams risināt būtiskus tiesību normu piemērošanas jautājumus. Tiesnešu kolēģija rūpīgi izvērtējot katru kasācijas sūdzību un iepazīstoties ar visiem lietas materiāliem, un, ja kaut viens no tiesnešiem uzskata, ka ir nepieciešams ierosināt kasācijas tiesvedību, kasācijas tiesvedība tiek ierosināta.

6. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu aptverot vairākus savstarpēji saistītus elementus, kuru ievērošana garantējot efektīvu personas tiesību aizsardzību. Tādēļ valstij esot jānodrošina tāda lietu izskatīšanas kārtība, kas atbilst šīm garantijām, it sevišķi kasācijas instances tiesā, ja valsts konkrētai lietu kategorijai šādu instanci paredzējusi. Esot jāņem vērā tas, ka demokrātiskā tiesiskā valstī kasācijas instances tiesai ir būtiska nozīme, jo tā sniedz principiālu tiesību normu interpretāciju un ir pēdējā tiesu instance attiecīgajā lietā.

Augstākās tiesas tiesnešu kolēģija rīcības sēdē izvērtējot ne vien kasācijas sūdzības atbilstību tai izvirzītajām formālajām prasībām, bet arī tās saturu. Tādēļ šī procedūra pēc būtības esot pielīdzināma lietas izskatīšanai rakstveida procesā. Neesot šaubu, ka apstrīdētajā normā noteiktajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – atslogot kasācijas instances tiesu un nodrošināt civillietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu. Tomēr lietu izskatīšanas termiņu saīsināšana nevarot būt pašmērķis un tiesiskajam regulējumam esot jānodrošina personai Satversmes 92. pantā paredzētās tiesības. Apstrīdētā norma esot attiecināta uz dažādiem lēmumiem, kuriem esot atšķirīga ietekme uz personas tiesībām.

Nolēmuma motivācija esot nepieciešama, lai varētu pārliecināties par tiesību normu piemērotāja objektivitāti. Ja nolēmuma motīvi nav zināmi, varot rasties šaubas par to, vai kasācijas sūdzībā ietvertie argumenti ir pienācīgi izvērtēti un nolēmums nav balstīts uz subjektīviem motīviem. Motivēts nolēmums veicinot sabiedrības uzticēšanos tiesu varai un stiprinot tiesu varas autoritāti. Vispārīgas

norādes uz tiesību normām vai judikatūru nevarot uzskatīt par nolēmuma motivāciju. Tiesnešu lēmuma motivācijai nevajagot būt izvērstai, taču tā esot jānorāda. Ņemot vērā to, ka likumā jau ir paredzēti citi šķēršļi kasācijas tiesvedības ierosināšanai, kuri nodrošina ātrāku kasācijas instances tiesas darbu, konkrētais personas pamattiesību ierobežojums neesot atzīstams par samērīgu. Motīvu norādīšana koncentrētā veidā nodrošinot lietas dalībnieku izpratni par tiesību normu saturu, veicinot tiesas spriešanas kvalitāti un vienlaikus arī procesuālo ekonomiju. No Satversmes 92. panta pirmā teikuma neizrietot tiesas pienākums sniegt detalizētu atbildi uz katru sūdzības iesniedzēja argumentu.

Apstrīdētā norma ļaujot tiesnešu kolēģijai izvēlēties, vai lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību tiks norādīta tā motivācija, taču neliedzot tiesnešu kolēģijai sastādīt arī izvērstāku lēmumu. Šāds regulējums pieļaujot atšķirīgu praksi kasācijas tiesvedības ierosināšanas stadijā. Attiecībā uz kriminālprocesu Satversmes tiesa analogisku situāciju esot atzinusi par demokrātiskā tiesiskā valstī nevēlamu. Šī Satversmes tiesas atziņa esot attiecināma arī uz apstrīdēto normu. Valstij esot jāorganizē sava tiesību sistēma tā, lai pēc iespējas novērstu pretrunīgu tiesu nolēmumu pieņemšanas iespējamību.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa esot atzinusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ir nodrošinātas arī tad, ja kasācijas instances tiesa savā lēmumā norāda tikai tiesību normas, taču valsts saskaņā ar tās konstitucionālajām tradīcijām varot noteikt plašākas pamattiesību garantijas. Satversmei atbilstot tāds tiesiskais regulējums, kas pareizas un sistēmiskas piemērošanas gadījumā izslēdz pamattiesību pārkāpuma iespējamību. Satversmes tiesa lietā Nr. 2017-23-01 esot atzinusi apstrīdētajai normai analogisku regulējumu kriminālprocesā par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Arī civillietās kasācijas sūdzības iesniedzējam un sabiedrībai esot nodrošināma iespēja saprast, kādi bija tiesas motīvi, atsakoties ierosināt kasācijas tiesvedību.

7. Pieaicinātā persona – Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajam teikumam valstij esot jānodrošina personas tiesības uz motivētu tiesas nolēmumu, tai skaitā kasācijas instances tiesā. Lietā Nr. 2017-23-01 Satversmes tiesa jau esot atzinusi par neatbilstošu Satversmes

92. panta pirmajam teikumam tādu tiesisko regulējumu, kas ļāva lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā nenorādīt tā motivāciju. Satversmes tiesas secinājumi minētajā lietā esot attiecināmi arī uz izskatāmo lietu, jo gan civilprocesā, gan kriminālprocesā kasācijas instances tiesai esot vienāda loma un funkcijas, kas vērstas arī uz sabiedrības ieinteresētību vienveidīgas un paredzamas tiesu prakses pastāvēšanā. Turklāt arī civiltiesisks strīds varot izraisīt nozīmīgas tiesiski sociālas sekas kādam no civillietas dalībniekiem. Esot svarīgi, lai civillietās, tāpat kā krimināllietās, tiktu nodrošinātas personu tiesības tikt uzklautām, ko citstarp nodrošinot tiesības saņemt motivētu tiesas nolēmumu.

Neesot nozīmes tam, ka apstrīdētā norma neparedz tiesnešu kolēģijas pienākumu vienmēr sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību rezolūcijas veidā, jo Satversmes tiesa lietā Nr. 2017-23-01 atzinusi, ka atšķirīga prakse šajā jomā nerada pārliecību par tiesas objektivitāti un nav vēlama demokrātiskā tiesiskā valstī. Tiesnešu kolēģijas vispārīgu norādi uz Civilprocesa likuma normu, uz kuras pamata atteikta kasācijas tiesvedības ierosināšana, nevarot uzskatīt par lēmuma motivāciju, un šāds lēmums varot aizskart personas tiesības tikt uzklautai. Motivēta nolēmuma sastādīšana esot svarīga arī tādēļ, ka tā dodot iespēju tiesnešu kolēģijai atkārtoti pārskatīt savus argumentus un novērst kļūdas sākotnējā argumentācijā, iespējams, nonākot pie atšķirīgiem secinājumiem.

Izvērtējot apstrīdētās normas satversmību un šai nolūkā izmantojot pamattiesību ierobežojuma testu, esot atzīstams, ka šajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – tiesu noslogotības mazināšana, darba efektivitātes veicināšana un lietas izskatīšana saprātīgā termiņā. Tomēr šis pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs. Augstākās tiesas Civillietu departaments neesot noslogots tik lielā mērā, lai apstrīdētā norma būtu nepieciešama. Turklāt Civilprocesa likumā jau esot paredzēti nepamatotu kasācijas sūdzību atsijāšanas mehānismi. Motivēta lēmuma sastādīšana neprasot no tiesnešu kolēģijas pārmērīgu resursu ieguldījumu. Tādēļ šis pamattiesību ierobežojums neesot nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai. Pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, piemēram, ļaujot lietas dalībniekiem lūgt motivēta lēmuma sastādīšanu vai ieviešot pilnīgu advokātu procesu kasācijas instances tiesā.

8. Pieaicinātā persona – Vidzemes Augstskolas Sabiedrības zinātņu fakultātes viesdocents Dr. iur. Rihards Gulbis – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

R. Gulbis pievienojas Saeimas atbildes rakstā norādītajiem argumentiem. Papildus viņš norāda, ka praksē Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas lēmumus par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sastāda atsevišķa dokumenta veidā. Tādēļ šos lēmumus nevarot atzīt par sastādītiem rezolūcijas veidā. Tādējādi apstrīdētā norma neaizskarot personas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Vērtējot apstrīdētās normas satversmību, esot jāņem vērā kasācijas instances tiesas galvenās funkcijas, kā arī lietas dalībnieku un sabiedrības interešu savstarpējās attiecības šajā tiesvedības procesa posmā. Kasācijas instances tiesas galvenā funkcija esot publiski tiesiska – nodrošināt vienotu tiesību normu interpretāciju un piemērošanu visās valsts tiesās. Izņemot likumā noteiktus gadījumus, kļūdainu pirmās un otrās instances tiesu spriedumu labošana esot uzskatāma par kasācijas instances tiesas uzdevumu vien tiktāl, ciktāl tā kalpo kasācijas instances tiesas galvenās funkcijas īstenošanai. Lietas pamatā esošais strīds vienīgi nodrošinot kasācijas instances tiesai praktisku piemēru tiesību jautājuma risināšanai. Savu galveno funkciju kasācijas instances tiesa varot pienācīgi veikt tikai tad, ja tā ir atslogota no mazāk nozīmīgu uzdevumu veikšanas, tostarp no pienākuma norādīt motivāciju lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Lietas dalībnieku privāto interešu plašāka aizsardzība varot būt raksturīga kasācijas tiesvedībai kriminālprocesā, jo kriminālatbildība ir saistīta ar būtiskiem personas pamattiesību ierobežojumiem.

Kad lietas dalībnieks vēršas kasācijas instances tiesā, viņam jau esot sniegts motivēts zemākas instances tiesas spriedums. Kasācijas instances tiesa, atsakoties ierosināt kasācijas tiesvedību, atzīstot šo spriedumu par pareizu vismaz attiecībā uz lietas iznākumu. Ja konkrētajā lietā izteikti tādi argumenti, kas ir būtiski vienotas tiesu prakses nodrošināšanai vai tiesību tālākveidošanai, tad esot ierosināma kasācijas tiesvedība un kasācijas instances tiesas spriedumā uz tiem sniedzamas atbildes. Ja konkrētās civillietas iznākums ir pareizs, bet tiesnešu kolēģija uzskata par nepieciešamu paust vienotas tiesu prakses nodrošināšanai un tiesību tālākveidošanai nozīmīgas atziņas, tad lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību varot tikt motivēts.

Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot kasācijas instances tiesas atslogošana, kas nodrošina ātrāku tiesvedību. Pamattiesību ierobežojums esot piemērots šā leģitīmā mērķa sasniegšanai. Domu formulēšanai rakstveidā parasti esot nepieciešams laiks, turklāt salīdzinoši sarežģītās juridiskās atziņas lēmumā vajagot formulēt tādā veidā, lai tās būtu saprotamas arī personām bez juridiskām zināšanām. Visi likumā paredzētie līdzekļi kasācijas instances tiesas atslogošanai no nepamatotu kasācijas sūdzību izskatīšanas veidojot kopīgu sistēmu. Tādējādi par alternatīvu apstrīdētajā normā noteiktajam pamattiesību ierobežojumam nevarot uzskatīt pilnīgu vai daļēju atteikšanos no apstrīdētās normas, jo tādā gadījumā tikšot negatīvi ietekmēts tiesvedības ātrums vai kvalitāte.

Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, esot jāņem vērā kasācijas instances tiesas galvenā funkcija, kā arī garantijas personas pamattiesību aizsardzībai attiecībā uz lēmumiem par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību – lēmums tiek pieņemts koleģiāli un vienbalsīgi. Turklāt tiesnešu kolēģijai esot pienākums pārbaudīt lietas iznākumu un ierosināt kasācijas tiesvedību, ja nav pamata to atteikt. Esot jāņem vērā arī tas, ka tiesnešu kolēģija pēc sava ieskata var sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību arī atsevišķa, motivēta lēmuma veidā.

9. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes vadošais konsultants Mg. iur. Martins Osis – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētā norma neliedzot lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sastādīt motivēta lēmuma veidā. Šādi lēmumi varot tikt sastādīti gan bez motivācijas, gan ar atsevišķiem argumentiem, gan motivēta lēmuma veidā, bet praksē gandrīz nekad netiekot sastādīti motivēta lēmuma veidā. Tomēr, ja tiesiskais regulējums nosaka pienākumu vai iespēju motivēt tiesas lēmumu, kas tiek izmantota, tad motivācijai vajagot būt pienācīgai.

Civilprocesa vēsturiskais tiesiskais regulējums sākotnēji neesot paredzējis iespēju sastādīt galīga rakstura nolēmumus nemotivētas rezolūcijas veidā. Apstrīdētā norma ļaujot pieņemt galīgo nolēmumu civillietā nemotivētas rezolūcijas veidā un tādējādi pieļaujot atkāpi no vēsturiskā rezolūcijas lietojuma civilprocesā. Šajā ziņā esot jāņem vērā tas, ka pārējie nolēmumi, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma

normām var tikt pieņemti rezolūcijas veidā, ir procesuāla rakstura nolēmumi. Tādējādi apstrīdētā norma bez pienācīga pamatojuma vienādojot procesuāli nesalīdzināmus lēmumus.

Lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību varot tikt pieņemts gan sakarā ar kasācijas sūdzības formāliem trūkumiem, gan tiesnešu kolēģijas apsvērumiem par judikatūru un tiesību tālākveidošanu. Apstrīdētā norma ļaujot lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sastādīt rezolūcijas veidā neatkarīgi no šā lēmuma pieņemšanas pamata. Šāda pieeja neesot pamatota, jo lietas nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā nevarot tikt uzskatīta par formālu kritēriju un šāds atteikuma pamats sūdzības iesniedzējam nebūšot saprotams bez papildu motivācijas. Lēmumam par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību vajagot būt balstītam uz iepriekš formulētiem motīviem. Šo motīvu formāla atspoguļošana lēmumā nevarot radīt pārmērīgu slodzi. Esot apšaubāms tas, ka, pieņemot apstrīdēto normu, ir ievērots labas likumdošanas princips. Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neesot piemērotākais un efektīvākais līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Secinājumu daļa

10. Izskatāmās lietas sagatavošana izskatīšanai tika pabeigta 2019. gada 11. decembrī. Satversmes tiesa 2020. gada 14. janvāra rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu rakstveida procesā 2020. gada 11. februārī.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 28.¹ panta otro daļu piecpadsmit dienu laikā pēc tam, kad saņemts paziņojums par lietas izskatīšanu rakstveida procesā, lietas dalībniekiem ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un rakstveidā izteikt savu viedokli par tiem.

Satversmes tiesā 2020. gada 4. februārī saņemts pieteikuma iesniedzēja – J. Pīlāta – rakstveida viedoklis par izskatāmās lietas materiāliem, kurā viņš lūdz Satversmes tiesu:

1) pieņemt noraidījumu pieaicinātajai personai *Dr. iur.* R. Gulbim un izslēgt viņa sniegto viedokli no lietas materiāliem;

2) apturēt Kurzemes apgabaltiesas 2018. gada 18. maija sprieduma lietā Nr. C04323709 izpildi līdz Satversmes tiesas spriedumam izskatāmajā lietā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka procesuāla rakstura jautājumi ir skatāmi pirms tiesību normas satversmības izvērtēšanas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 10. punktu*). Līdz ar to Satversmes tiesa visupirms izlems J. Pīlāta pieteiktos lūgumus.

11. J. Pīlāts lūdz pieņemt noraidījumu *Dr. iur. R. Gulbim* un izslēgt viņa sniegto viedokli no lietas materiāliem tādēļ, ka *Dr. iur. R. Gulbja* neatkarība un viņa sniegtā viedokļa objektivitāte esot apšaubāma.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 22. panta otrās daļas 2. punktam tiesnesis, kas sagatavo lietu izskatīšanai, ja nepieciešams, nosaka pieaicinātās personas un pieprasa, lai tās izsaka savu viedokli. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta trešo daļu par pieaicināto personu var atzīt ikvienu personu, kuras viedokļa uzklauššana var sekmēt vispusīgu un objektīvu lietas izskatīšanu. Tādējādi lietas sagatavošanas stadijā tiesnesim ir tiesības pēc saviem ieskatiem noteikt, kuru personu viedokļu uzklauššana var sekmēt vispusīgu un objektīvu lietas izskatīšanu.

Lietas dalībniekiem saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 28.¹ panta otro daļu ir tiesības pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem sniegt savu viedokli par pieaicināto personu iesniegtajiem viedokļiem, tostarp izteikt iebildumus pret tiem un aicināt Satversmes tiesu vērtēt tos kritiski. Taču Satversmes tiesas likums neparedz lietas dalībnieku tiesības pieteikt noraidījumu pieaicinātajai personai vai pieprasīt tās sniegtā viedokļa izslēgšanu no lietas materiāliem.

Līdz ar to J. Pīlāta lūgums pieņemt noraidījumu pieaicinātajai personai *Dr. iur. R. Gulbim* un izslēgt viņa viedokli no lietas materiāliem ir atstājams bez izskatīšanas.

12. J. Pīlāts lūdz apturēt Kurzemes apgabaltiesas 2018. gada 18. maija sprieduma lietā Nr. C04323709 (turpmāk – Kurzemes apgabaltiesas spriedums) izpildi līdz Satversmes tiesas spriedumam izskatāmajā lietā.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektā daļa noteic, ka konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi. Minētās tiesību normas mērķis visupirms ir novērst iespēju, ka personas, kuras neapmierina nolēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā, izmantotu konstitucionālo sūdzību

kā sprieduma izpildes novilcināšanas līdzekli (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 21. augusta rīcības sēdes lēmumu lietās Nr. 2005-12-03 un Nr. 2005-20-01*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nolēmuma izpildes apturēšana uzskatāma par ārkārtēju tiesas procesa līdzekli, kas piemērojams vienīgi svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā vispārējās jurisdikcijas tiesas lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 13. punktu*).

Tādējādi, lemjot par lūgumu apturēt tiesas nolēmuma izpildi, Satversmes tiesa izvērtē: 1) vai pieteikumā ir sniegts šāda lūguma pamatojums; 2) vai lietā pastāv tādi apstākļi, kuru dēļ nolēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi vai radīt pieteikuma iesniedzējam tādu būtisku kaitējumu, kas traucētu aizsargāt viņa pamattiesības Satversmes tiesā ierosinātās lietas ietvaros (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 19. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2014-09-01 4. un 5. punktu un 2017. gada 28. novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2017-23-01 6. punktu*).

J. Pīlāts jau savā konstitucionālajā sūdzībā lūdza apturēt Kurzemes apgabaltiesas sprieduma izpildi. Izvērtējusi šo lūgumu, Satversmes tiesas 3. kolēģija 2019. gada 19. septembra lēmumā par lietas ierosināšanu to noraidīja. Satversmes tiesas 3. kolēģija secināja, ka nepastāv tādi apstākļi, kuru dēļ minētā sprieduma izpilde varētu radīt Pieteikuma iesniedzējam tādu būtisku kaitējumu, kas traucētu aizsargāt viņa pamattiesības Satversmes tiesā ierosinātās lietas ietvaros, un norādīja, ka tā nav guvusi apstiprinājumu tam, ka Kurzemes apgabaltiesas sprieduma izpilde varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi.

J. Pīlāta rakstveida viedoklī ietvertais lūgums par Kurzemes apgabaltiesas sprieduma izpildes apturēšanu ir pamatots ar tiem pašiem argumentiem, kas bija norādīti viņa konstitucionālajā sūdzībā. Papildus J. Pīlāts norādījis vienīgi to, ka lietas apstākļi esot mainījušies kopš brīža, kad tika izskatīts viņa sākotnējais lūgums, proti, Satversmes tiesa lietas sagatavošanas gaitā esot ieguvusi papildu informāciju,

un atsevišķas pieaicinātās personas uzskatot, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmei.

Tas, ka Satversmes tiesa lietas sagatavošanas laikā ir pieprasījusi pieaicināto personu viedokļus un pieprasījusi lietas objektīvai un vispusīgai izskatīšanai nepieciešamo informāciju, nenozīmē, ka būtu mainījušies tie apstākļi, kas var būt par pamatu sprieduma izpildes apturēšanai atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektajai daļai. Tādējādi Satversmes tiesai nav pamata izdarīt citādus secinājumus nekā tie, ko sakarā ar J. Pīlāta iepriekš izteikto lūgumu jau bija izdarījusi Satversmes tiesas 3. kolēģija.

Līdz ar to J. Pīlāta lūgums par Kurzemes apgabaltiesas sprieduma izpildes apturēšanu ir noraidāms.

13. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētā norma ir piemērojama vairākiem atšķirīgiem Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmumu veidiem. Proti, saskaņā ar apstrīdēto normu rezolūcijas veidā, ievērojot Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas noteikumus, var sastādīt lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, par lietas nodošanu izskatīšanai kasācijas kārtībā Augstākās tiesas paplašinātā sastāvā, kā arī par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību.

Izskatot lietu, kas ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības, Satversmes tiesai jāņem vērā Satversmes tiesas likuma prasības un jāizvērtē apstrīdētās normas satversmība tiktāl, ciktāl tas nepieciešams konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai. Tāpat tiesai ir jāievēro vienlīdzības princips un jāvērtē visu to personu situācija, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar konstitucionālās sūdzības iesniedzēju. Ja konstitucionālajā sūdzībā apstrīdētā tiesību norma ir piemērojama vairākām atšķirīgām situācijām, Satversmes tiesai jāprecizē, ciktāl tā izvērtēs apstrīdēto normu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija sprieduma lietā Nr. 2014-02-01 9. punktu*).

No lietas materiāliem izriet, ka Pieteikumu iesniedzēji pārsūdzējuši civillietās pieņemtos spriedumus kasācijas kārtībā. Lēmumi par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikumu iesniedzēju kasācijas sūdzībām tika sastādīti, nenorādot tajos motivāciju (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 33. lp., 2. sēj. 136. lp., 3. sēj. 43. un*

129.–130. lp., 4. sēj. 95.–98. lp., 5. sēj. 88. lp., 6. sēj. 111.–114. lp. un 7. sēj. 20.–21. lp.). Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo rezolūcijas veidā sastādīti lēmumi par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību nesaturot motivāciju un tādēļ ne kasācijas sūdzības iesniedzēji, ne sabiedrība kopumā nevarot noskaidrot tiesnešu kolēģiju argumentus, uz kuru pamata tās pieņēmušas šādus lēmumus.

Tātad Pieteikumu iesniedzēji izsaka iebildumus vienīgi pret to, ka saskaņā ar apstrīdēto normu rezolūcijas veidā var tikt sastādīts lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību.

Līdz ar to izskatāmajā lietā apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam vērtējama tiktāl, ciktāl apstrīdētā norma attiecas uz lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību.

14. Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.”

Jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta. Tādējādi atbilstoši Satversmes 92. pantam valstij ir pienākums izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu un arī pienākums pieņemt tādas procesuālās normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu to taisnīgu un objektīvu izspriešanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 9. maija sprieduma lietā Nr. 2007-24-01 8. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12. punktu*).

Satversmes 92. panta pirmā teikuma saturs ir noskaidrojams citstarp kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. pantu. Turklāt Satversme nevar paredzēt mazāku pamattiesību aizsardzības apjomu, nekā to paredz Konvencija. Tādēļ, konkretizējot Satversmes normu saturu, jāmeklē tāds risinājums, kas nodrošinātu Satversmes un Konvencijas normu harmoniju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-08-01 12. punktu*).

Satversmes 92. panta pirmais teikums neparedz valstij pienākumu visās lietu kategorijās noteikt personai tiesības pārsūdzēt spriedumu kasācijas kārtībā. Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka likumdevējam ir rīcības brīvība gan pieņemt

procesuālos likumus un noteikt to kategoriju lietas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2017-16-01 11.1. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.1. punktu*). Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai arī saskaņā ar Konvencijas 6. pantu valstij ir rīcības brīvība noteikt pārsūdzības instances un kārtību atkarībā no lietu veida (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2014. gada 2. oktobra sprieduma lietā „Hansen v. Norway”, pieteikums Nr. 15319/09, 71. punktu*).

Latvijā ir izveidota trīspakāpju tiesu sistēma, kurā ietilpst kasācijas instances tiesa, citstarp arī civillietās (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.1. punktu*). Ja valsts paredz personai tiesības kādā lietu kategorijā pārsūdzēt nolēmumu augstākas instances tiesā, tad tai jānodrošina, ka pārsūdzības process atbilst tiesas pieejamības, taisnīgas procedūras un citām taisnīgas tiesas prasībām (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 10.2. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.2. punktu*). Līdzīga atziņa nostiprināta arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007. gada 22. marta sprieduma lietā „Staroszczyk v. Poland”, pieteikums Nr. 59519/00, 125. punktu*).

Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus savstarpēji saistītus elementus (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12. punktu*). Viens no procesuālā taisnīguma un tādējādi arī tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem ir pamatojuma princips (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 14. punktu*).

No Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertā pamatojuma principa izriet prasība ikvienā nolēmumā, kas tiek pieņemts attiecībā uz personu, obligāti norādīt tā tiesisko pamatu jeb atbilstošo tiesību normu, uz kuras pamata ir atrisinātas konkrētās tiesiskās attiecības. Savukārt nolēmuma motivācija ir tiesas vai tiesneša izdarīto apsvērumu un secinājumu atspoguļojums nolēmuma tekstā, kas ļauj nolēmuma adresātam un arī citām personām izsekot tiesas vai tiesneša domu gaitai (*sal. sk. Gaidale I. Nolēmumu argumentācija: teorija un prakse (I). Likums un Tiesības, 2002, 4. sēj., Nr. 8, 240.–243. lpp.*). Tomēr no pamatojuma principa neizriet prasība norādīt nolēmumā atbildes uz lietas dalībnieku argumentiem un apsvērumus, kuriem nav nozīmes konkrēto tiesisko attiecību atrisināšanā, kuri neattiecas uz šīm

tiesiskajām attiecībām vai nav būtiski, ņemot vērā tiesisko attiecību raksturu vai citus jau izdarītos secinājumus. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka tiesai nav pienākuma detalizēti atbildēt uz katru lietas dalībnieku argumentu un nolēmumu motivācijas apjoms ir atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura un konkrētās lietas apstākļiem (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 1999. gada 21. janvāra sprieduma lietā „García Ruiz v. Spain”, pieteikums Nr. 30544/96, 26. punktu un 2004. gada 12. februāra sprieduma lietā „Perez v. France”, pieteikums Nr. 47287, 81. punktu*).

Tas, vai atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pamatojuma principam konkrēta veida nolēmumā obligāti jānorāda tā motivācija un kāds ir nepieciešamais motivācijas apjoms un detalizācijas pakāpe, ir atkarīgs no vairākiem savstarpēji sistēmiski saistītiem faktoriem, kas raksturo šo nolēmumu. Šādi faktori citstarp ir tiesiskās attiecības, kas ar attiecīgo nolēmumu tiek atrisinātas, kā arī tā pieņemšanas tiesiskā kārtība un pamats.

Tātad tas, vai atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pamatojuma principam nolēmumā vajag norādīt tā motivāciju, ir atkarīgs no konkrētā nolēmuma rakstura.

15. Atsevišķa procesuālā dokumenta veidā sastādīta tiesas vai tiesneša lēmuma saturu nosaka Civilprocesa likuma 230. pants, kura pirmā daļa paredz, ka lēmums sastāv no ievaddaļas, aprakstošās, motīvu un rezolutīvās daļas. Atbilstoši šā panta otrajai, trešajai un ceturtajai daļai lēmuma ievaddaļā norāda lēmuma pieņemšanas laiku un vietu, tiesas nosaukumu un sastāvu, lietas dalībniekus un strīda priekšmetu, aprakstošajā daļā – jautājumus, par kuriem pieņemts lēmums, bet motīvu daļā – konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas vai tiesneša secinājumi un argumenti, kā arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījies. Savukārt lēmuma rezolutīvā daļa atbilstoši šā panta piektajai daļai ietver tiesas vai tiesneša nolēmumu, proti, izlemjamā jautājuma risinājumu, kā arī lēmuma pārsūdzēšanas kārtību un termiņus.

Saskaņā ar apstrīdēto normu tiesnešu kolēģija savas rīcības brīvības ietvaros var lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas noteikumus. Atbilstoši Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas trešajam teikumam lēmumā, kas tiek

sastādīts rezolūcijas veidā, norāda tā pieņemšanas laiku un vietu, tiesas nosaukumu un sastāvu, kā arī tiesas vai tiesneša nolēmumu jeb izlemjamā jautājuma risinājumu. Vienlaikus jāņem vērā, ka atbilstoši pamatojuma principam ikvienam tiesas vai tiesneša nolēmumam jāietver arī nolēmuma tiesiskais pamats. Tādēļ Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas trešais teikums kopsakarā ar 230. panta pirmo daļu ir interpretējams atbilstoši pamatojuma principam tādējādi, ka rezolūcijas veidā sastādīts tiesas vai tiesneša lēmums satur ne tikai tiesas vai tiesneša izraudzīto jautājuma risinājumu, bet arī tā tiesisko pamatu.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas trešajam teikumam kopsakarā ar šā likuma 230. pantu rezolūcijas veidā sastādītā nolēmumā nav jānorāda tā motivācija. Tātad apstrīdētā norma paredz Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas tiesības sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā, nenorādot tajā motivāciju.

No informācijas, ko iesniegusi Augstākā tiesa, izriet, ka, pēc Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu ieskata, par rezolūcijas veidā sastādītu lēmumu uzskatāms tikai tāds lēmums, kas noformēts kā uzraksts uz cita dokumenta (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 47. lp.*). Arī pieaicinātā persona R. Gulbis pauž līdzīgu viedokli (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 58. lp.*).

Taču Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas trešais teikums vienīgi noteic rezolūcijas veidā sastādīta lēmuma saturu un no tā neizriet prasība obligāti noformēt šādu lēmumu kā uzrakstu uz cita dokumenta. Šā vienkāršotā lēmuma veida mērķis ir atslogot tā sastādītāju, jo lēmuma motivācijas formulēšana rakstveidā prasa papildu laiku un darbu. Tādēļ, vērtējot, vai lēmums ir sastādīts rezolūcijas veidā atbilstoši Civilprocesa likuma 229. panta otrās daļas trešajam teikumam, izšķiroša nozīme ir tam, vai lēmums satur tā pieņemšanas motivāciju. Ja vien tiesību normas tieši neparedz tiesas vai tiesneša pienākumu rezolūcijas veidā sastādītu lēmumu noformēt kā uzrakstu uz cita dokumenta vai kā atsevišķu dokumentu, izšķiršanās par tā noformēšanu ir tiesību normu piemērošanas jautājums.

No Augstākās tiesas sniegtās informācijas arī izriet, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta praksē lēmumus par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību mēdz sastādīt motivēta lēmuma veidā gadījumos, kad nav pamata kasācijas tiesvedības ierosināšanai, bet tiesnešu kolēģija tomēr saskata nepieciešamību sniegt vērtējumu par konkrētiem tiesību jautājumiem (*sk. lietas*

materiālu 2. sēj. 47.–48. lp.). Taču atbilstoši apstrīdētajai normai lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību var tikt sastādīts arī nemotivēta lēmuma veidā.

Līdz ar to, lai izvērtētu apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pamatojuma principam, Satversmes tiesai ir jāvērtē, vai pamatojuma principam atbilst tāds tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram tiesnešu kolēģija savas rīcības brīvības ietvaros var sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā, arī nenorādot tā motivāciju.

16. Vērtējot, vai no pamatojuma principa izriet prasība lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā norādīt tā motivāciju, ir jāņem vērā kasācijas instances tiesas funkcijas un kasācijas tiesvedības īpatnības, civiltiesisko attiecību raksturs, kā arī šā lēmuma nozīme civilprocesā un tiesiskais regulējums, kas nosaka tā pieņemšanas procesu un pamatu.

16.1. Lai gan lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību ir galīgais nolēmums civillietā, ar kura spēkā stāšanās spēkā arī pārsūdzētais spriedums (*sk. Civilprocesa likuma 250.³⁸ panta ceturtās daļas 1. punktu un 434. panta otrās daļas 1. punktu*), ir jāņem vērā tas, ka kasācijas instances tiesas kompetence būtiski atšķiras no pirmās instances un apelācijas instances tiesas kompetences. Proti, kasācijas instances tiesai nav jāpārvērtē lietas faktiskie apstākļi vai jāpārbauda pierādījumi, bet tās uzdevums ir izvērtēt pārsūdzētajā tiesas spriedumā veikto tiesību normu piemērošanu un pārliicināties, ka tā ir veikta pareizi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10.1. punktu*). Latvijā izveidotā kasācijas institūta iezīme ir tā, ka kasācijas instances tiesā nozīme ir vienlaikus gan publiski tiesiskajām, gan lietas dalībnieku interesēm un tās nepieciešams savstarpēji līdzsvarot. Tomēr publiski tiesiskajām interesēm kasācijas instances tiesā ir galvenā nozīme, jo kasācijas instances tiesas primārais uzdevums ir nodrošināt tiesību normu vienveidīgu interpretāciju un piemērošanu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10.1. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.2. punktu*).

Ņemot vērā kasācijas instances tiesas nozīmi demokrātiskā tiesiskā valstī, likumdevējam ir jānodrošina, ka šī tiesa efektīvi īsteno savas funkcijas. Tas nozīmē, ka likumdevējam citstarp ir jāatslogo kasācijas instances tiesa no nepamatotu

sūdzību izskatīšanas un nebūtisku uzdevumu veikšanas, lai tās resursi varētu tikt efektīvi izmantoti tādu lietu izskatīšanai, kurām ir nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā un judikatūras veidošanā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10.1. punktu*).

Pat ja viena lēmuma motivācijas formulēšana rakstveidā, iespējams, neprasītu pārmērīgu resursu ieguldījumu, ir jāņem vērā arī kasācijas instances tiesas – vienīgās augstākās instances tiesas – kopējā noslodze. Piemēram, no Augstākās tiesas iesniegtās informācijas izriet, ka ik gadu kasācijas kārtībā tiek skatīts vairāk nekā tūkstošs civillietu – 1765 lietas 2016. gadā, 1229 lietas 2017. gadā un 1025 lietas 2018. gadā. Aptuveni 70 procentos gadījumu tiek pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību – 1263 lēmumi par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību tika pieņemti 2016. gadā, 838 lēmumi 2017. gadā un 706 lēmumi 2018. gadā (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 46. lp.*). Tiesības nemotivēt lēmumus par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību ļauj ilgtermiņā ietaupīt vērā ņemamu kasācijas instances tiesas laika un darba resursu apjomu un nodrošināt šo resursu efektīvu izlietojumu kasācijas instances tiesas funkciju īstenošanai.

16.2. Pieteikuma iesniedzēja SIA „Spilbridge & Partners”, tiesībsargs un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija uzskata, ka attiecībā uz apstrīdētās normas satversmību būtu izdarāmi tādi paši secinājumi kā spriedumā lietā Nr. 2017-23-01, ar kuru Satversmes tiesa atzina Kriminālprocesa likuma tiesisko regulējumu, kas ļāva sastādīt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā rezolūcijas veidā, nenorādot tā motivāciju, par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Savstarpēji salīdzinot dažādu tiesas procesu tiesisko regulējumu, neapšaubāmi būtu iespējams atrast pat vairākas visiem procesiem kopīgas pazīmes vai analogiskas īpašības. Tomēr tās nevarētu kalpot par pamatu secinājumam, ka šie procesi ir vienādi, jo starp dažādiem tiesvedības procesiem ir objektīvas atšķirības (*sal. sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 17. punktu*). Kriminālprocesam un civilprocesam noteiktajā kārtībā tiesa vērtē atšķirīgas tiesiskās attiecības. Atšķirīgi ir arī katra procesa mērķi un principi (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punktu*).

Lietā Nr. 2017-23-01 Satversmes tiesa secināja, ka atbilstoši pamatojuma principam ir nepieciešams motivēt to, kādēļ kasācijas sūdzībā sniegtie juridiskie argumenti par nepieciešamību ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā ir noraidāmi. Tomēr šis Satversmes tiesas secinājums tika pamatots ar to, ka krimināltiesiskajās attiecībās valsts izlieto tai piemītošo varu, lai piespiedu kārtā ietekmētu personu, tādā veidā, kas var radīt nozīmīgas tiesiski sociālas sekas, proti, būtiski ierobežot personas pamattiesības. Tieši tādēļ Satversmes tiesa atzina, ka krimināltiesību materiālo un procesuālo normu pareizas piemērošanas kontrolei ir sevišķi būtiska publiska nozīme (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 14.–14.2. punktu*).

Turpretim civiltiesiskā kārtībā tiek risināti strīdi par personu privāttiesiskām attiecībām, kuras personas visbiežāk nodibina brīvprātīgi un kuru ietvaros tās parasti bauda līdzvērtīgas tiesības (*sk.: Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 21.–22. lpp.*). Lai gan arī civiltiesiskā kārtībā risināmie strīdi var būtiski ietekmēt atsevišķas Satversmē ietvertās personu pamattiesības, civiltiesiska strīda sekas nevar pielīdzināt kriminālatbildībai, kas ir smagākais iespējamais juridiskās atbildības veids un var būtiski ietekmēt personas dzīvi arī pēc kriminālsoda izciešanas (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.2. punktu*).

Tādēļ no Satversmes 92. pantā ietvertā pamatojuma principa attiecībā uz kriminālprocesu izriet papildu tiesību aizsardzības garantijas, kuras nevar automātiski attiecināt arī uz citiem tiesvedības procesa veidiem. Līdz ar to Satversmes tiesas secinājums lietā Nr. 2017-23-01 par nepieciešamību norādīt motivāciju lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā pats par sevi nenozīmē, ka analogisks secinājums būtu izdarāms arī attiecībā uz apstrīdēto normu, kas ir daļa no civilprocesa tiesiskā regulējuma.

16.3. Lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā atbilstoši Civilprocesa likuma 464. pantam tiek pieņemts koleģiāli un vienbalsīgi. Proti, saskaņā ar Civilprocesa likuma 464. panta pirmo daļu jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemj Augstākās tiesas rīcības sēdē departamenta priekšsēdētāja noteiktā kārtībā izveidota tiesnešu kolēģija triju tiesnešu sastāvā. Saskaņā ar šā panta otro daļu gadījumā, kad kaut vai viens no tiesnešiem uzskata, ka lieta izskatāma kasācijas instancē, tiesnešu kolēģija pieņem lēmumu par kasācijas

tiesvedības ierosināšanu. Savukārt atbilstoši šā panta trešajai daļai gadījumā, kad tiesnešu kolēģija vienbalsīgi atzīst, ka kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma, tā ar savu rīcības sēdes lēmumu atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka koleģialitātes principa mērķis ir vispusīga attiecīgajā lietā būtisko tiesību jautājumu apsvēršana, tos apspriežot un rodot atbilstošu tiesisku risinājumu. Šis mērķis tiek sasniegts, koleģiāli izvērtējot iespējamus risinājumus un nonākot pie taisnīga rezultāta. Līdz ar to koleģialitātes principa ievērošana stiprina tiesas neatkarību un objektivitāti, vienlaikus veicinot arī sabiedrības uzticēšanos tiesu varai (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 13.3. punktu*). Tādējādi lēmuma par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību koleģiāla pieņemšana nodrošina vispusīgu vērtējumu jautājumā par to, vai ir pamats ierosināt kasācijas tiesvedību pēc konkrētās kasācijas sūdzības.

16.4. Tiesnešu kolēģija ir tiesīga pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību kādā no Civilprocesa likuma 464.¹ pantā paredzētajiem gadījumiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 464.¹ panta pirmo daļu tiesnešu kolēģijai ir pienākums atteikt kasācijas tiesvedības ierosināšanu tad, ja kasācijas sūdzība neatbilst šā likuma 450.–454. pantā noteiktajām formālajām prasībām. Šādā gadījumā tiesnešu kolēģijai jākonstatē kasācijas sūdzības neatbilstība kādai no minētajām prasībām un nav jānorāda motivācija. Ja kasācijas tiesvedība tiek atteikta, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 464.¹ panta pirmo daļu, norāde uz šā lēmuma tiesisko pamatu pati par sevi sniedz sūdzības iesniedzējam nepieciešamo informāciju par šā lēmuma pieņemšanas motīviem.

Savukārt gadījumā, kad kasācijas sūdzība atbilst tai likumā noteiktajām formālajām prasībām un tiesa, kura taisījusi pārsūdzēto spriedumu, nav izdarījusi kādu no Civilprocesa likuma 452. panta trešajā daļā paredzētajiem procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kas katrā ziņā varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, tiesnešu kolēģijai jāpārbauda, vai ir pamats atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 464.¹ panta otrās daļas 1. punktu. Proti, saskaņā ar šo normu tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību tad, ja tā konstatē, ka attiecīgajos tiesību jautājumos ir izveidojusies judikatūra un secina, ka pārsūdzētais spriedums tai atbilst.

Pēc tam tiesnešu kolēģijai jāpārbauda, vai ir pamats atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, pamatojoties uz šā panta otrās daļas 2. punktu. Atbilstoši šai normai tiesnešu kolēģija visupirms pārbauda, vai Augstākajai tiesai būtu nepieciešams vienotas tiesu prakses nodrošināšanas vai tiesību tālākveidošanas nolūkā izteikties par kasācijas sūdzībā norādītajiem un pārsūdzētajā spriedumā risinātajiem tiesību jautājumiem. Ja tiesnešu kolēģija secina, ka tas nav nepieciešams, tā var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību saskaņā ar šo normu, ja vien tai nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs.

Arī piemērojot Civilprocesa likuma 464.¹ panta trešo daļu, tiesnešu kolēģijai ir jāizvērtē, vai Augstākajai tiesai būtu nepieciešams izteikties par kasācijas sūdzībā norādītajiem un pārsūdzētajā spriedumā risinātajiem tiesību jautājumiem vienotas tiesu prakses nodrošināšanas vai tiesību tālākveidošanas labad. Turklāt tiesnešu kolēģijai saskaņā ar Civilprocesa likuma 464.¹ panta trešo daļu jākonstatē, ka strīds, par kuru iesniegta kasācijas sūdzība, ir mantiska rakstura strīds un tā apmērs ir mazāks par 2000 *euro*.

Kad tiesnešu kolēģija savas rīcības brīvības ietvaros pārliecinās par judikatūras esību vai tiesu prakses vienotību un tiesību tālākveidošanas nepieciešamību konkrētajos tiesību jautājumos, tā pēc būtības izvērtē šo tiesību jautājumu nozīmi kasācijas instances tiesas publiskās funkcijas īstenošanā un nepieciešamību kasācijas instances tiesai izteikties par šiem jautājumiem. Atbilstoši pamatojuma principam šādam vērtējumam nav nepieciešama motivācija. Savukārt tiesnešu kolēģijas vērtējums par pārsūdzētā sprieduma atbilstību judikatūrai vai par tajā ietvertā lietas iznākuma pareizību pēc būtības ir vērtējums par to, vai kasācijas sūdzībā norādītie argumenti varētu būt par pamatu pārsūdzētā sprieduma atcelšanai pilnībā vai vismaz daļā. Ja tiesnešu kolēģija secina, ka pārsūdzētais spriedums atbilst judikatūrai, persona par to var pārliecināties, iepazīstoties ar attiecīgajām judikatūras atziņām. Savukārt tad, ja tiesnešu kolēģija secina, ka nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs, lietas dalībniekam ir zināma pārsūdzētajā spriedumā ietvertā motivācija, kuru tiesnešu kolēģija atzinusi par kopumā pareizu.

Tādējādi, ja tiesnešu kolēģija pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, šajā lēmumā norādītais tiesiskais pamats sniedz personai

pieņemamam informāciju par atteikuma iemesliem. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka no Konvencijas 6. panta neizriet prasība norādīt motivāciju kasācijas instances tiesas lēmumā, ar kuru tā atsaka kasācijas sūdzības izskatīšanu civillietā, pamatojoties uz tiesību normu, kas tai paredz tiesības pieņemt šādu lēmumu gadījumā, kad kasācijas sūdzībai nav izredžu tikt apmierinātai (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 21. marta sprieduma lietā „Salé c. France”, pieteikums Nr. 39765/04, 17. punktu*).

Tādējādi, ņemot vērā civiltiesisko attiecību ietekmi uz personas tiesībām, kasācijas instances tiesas funkcijas un kasācijas tiesvedības īpatnības, kā arī šā lēmuma pieņemšanas procesu un pamatu, Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertais pamatojuma princips neprasa lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā norādīt tā motivāciju.

Līdz ar to apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļu, ciktāl tā attiecas uz lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

I. Ziemele